

Қ.Ж. Мирзаев,
Э.Ш. Шавқиев,
Б.К. Жанзаков

ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
САМАРҚАНД ИҚТИСОДИЁТ ВА СЕРВИС ИНСТИТУТИ**

Қ.Ж.Мирзаев, Э.Ш.Шавқиев, Б.К.Жанзаков

ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТ

*Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги томонидан Олий ўқув юртлари талабалари учун
ўқув қўлланма сифатида тавсия этилган*

ТОШКЕНТ – 2020

УЎК: 330.33.012

КБК 94:65.7

И 88

Қ.Ж. Мирзаев, Э.Ш. Шавқиев, Б.К. Жанзаков. Инновацион иқтисодиёт.
(Ўқув қўлланма – Т.: «Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи»,
2020. – 298 бет.

ISBN 978-9943-6595-2-0

Ушбу ўқув қўлланма жаҳон иқтисодиётининг глобаллашуви шароитида мавжуд ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини оширишда ҳамда ташқи бозорда рақобатбардошликни таъминлашда замонавий инновацияларга асосланган юксак технологияларни жорий этиш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилган.

У кириш ва ўн саккизта мавзудан иборат бўлиб, уларда курснинг мазмуни ва вазифалари, инновацион фаолият объектлари ва субъектлари, иқтисодиётда инновацион фаолиятнинг ўзига хос хусусиятлари, инновацион иқтисодиётнинг илмий-услубий асослари, инновацион фаолият инфратузилмасининг ташкилий, ҳуқуқий ва иқтисодий масалалари, инновацион иқтисодиётни ривожлантириш омиллари, инновацион иқтисодиётда хизматлар бозорини ривожлантириш, инновацион иқтисодиётни ривожлантиришга таъсир этувчи омиллар, жумладан, иқтисодиётда инновацион кластерни шакллантириш зарурияти ҳамда унинг ташкил этилиши ва амал қилиши билан боғлиқ масалалар баён этилган.

Ўқув қўлланма олий ўқув юрглари талабаларига мўлжалланган бўлиб, ундан магистрантлар, аспирантлар, раҳбар ходимлар ва мутахассислар ҳамда малака ошириш марказлари тингловчилари ҳам фойдаланишлари мумкин.

УЎК: 330.33.012

КБК 94:65.7.

Такризчилар:

А.И.Алиқулов – и.ф.д., профессор;

Т.Шарипов – и.ф.н., доцент.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги хузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгаш раёсати мажлисининг 2020 йил 14 февралдаги 1-сонли баёни билан нашр этишга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-6595-2-0

©Қ.Ж.Мирзаев, Э.Ш.Шавқиев, Б.К.Жанзаков, 2020;

© “Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи”, 2020.

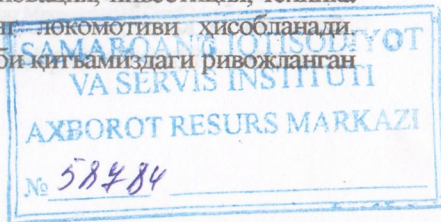
КИРИШ

Дунёда кечаётган глобаллашув жараёнлари барча давлатларни ягона иқтисодий тизимга бирлаштириб, ўз чегараларини кенгайтириб бормоқда. Жаҳон иқтисодиётининг трансформациялашуви ва халқаро меҳнат тақсиротининг чуқурлашиб бориши шароитида, ташқи бозорда рақобатбардошлиликни таъминлаш учун аксарият давлатлар ўз иқтисодиётини ривожлантиришда ва мавжуд ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини оширишда замонавий инновацияларга асосланган юксак самарали технологияларни жорий этишга катта эътибор қаратишмоқда.

Иқтисодиётнинг ҳозирги замон ривожланишига хос бўлган жиҳат дунёнинг етакчи мамлакатлари постиндустриал жамият шаклланишининг янги босқичига – илғор билимлар яратиш, тарқатиш ва фойдаланишга асосланган иқтисодиёт яратишга ўтиши ҳисобланади. Жамиятда кам учрайдиган ноёб кўникма ва қобилиятлар, уларни доимий равишда ўзгартириб турадиган фаолият шароитларига мослаштириш, юқори малакали ва етакчи ишлаб чиқариш ресурсига, шахснинг социал мақоми ва моддий фаровонлигининг асосий омилига айланади.

Бугунги кунда илм ва фандаги ютуқлар, кадрлар ва илмий салоҳият, табиий ресурслар каби мавжуд объектив омиллардан самарали фойдаланаётган мамлакатлар ўз ривожланишларида илгарилар бормоқда. Ва бунинг натижасида ўз фуқароларининг турмуш фаровонлигини оширишга ва ҳаёт сифатини яхшилашга эришмоқдалар ҳамда ички иқтисодий, сиёсий ва халқаро муносабатларнинг янги тизимини шакллантирмоқдалар. Замонавий фан ютуқларидан, янги техника ва технологиялардан фойдалана олмаётган мамлакатлар эса юзага келган янги шарт-шароитларга мослаша олмаётдилар.

Иқтисодиётнинг глобаллашуви жарёнида ишлаб чиқариш, меҳнат ва савдо бозорлари интеграцияси, хомашё ўрнини босувчи воситалар ва таннархга таъсир этувчи бошқа омилларни топиш борасидаги аёвсиз ва шиддатли рақобат замонида илм-фан, инновация, инвестиция, техника ва технология соҳалари иқтисодиётнинг локомотиви ҳисобланади. Бунинг Япония, Хитой, Жанубий Корея каби қитъамиздаги ривожланган

давлатларнинг ихтирочилик ишланмалари, рационализаторлик таклифлари йўналишларига салмоқли сармоялар киритиш орқали юксак натижаларга эришгани мисолида яққол кўришимиз мумкин.

Ҳозирги пайтда Япония дунёни ўзининг нанотехнологиялари билан, Германия автомат машиналари билан, Ҳиндистон дастурлари билан, Хитой эса маиший ва арзон воситалари билан дунёда машҳур ҳисобланади. Бугунги кунда яратилаётган инновацияларнинг асосий қисми техника ва технологиялар оламига ҳосдир.

Мамлакатимиз иқтисодиётини тубдан ўзгартиришдаги муҳим стратегик вазифалар қаторида илмий-техника салоҳиятидан самарали фойдаланиш муҳим ўрин эгаллайди, чунки давлатнинг XXI асрдаги иқтисодий ўсиши фан-техника тараққиёти ва иқтисодиётнинг барча соҳаларида, асосан, саноатда ишлаб чиқаришнинг интеллектуаллашуви билан таъминланади.

Республикамизда кейинги уч йил мобайнида юқори технологиялар, илмий-технологик ва инновацион тадбиркорлик барқарор ривожланишини таъминлаш, миллий ва хорижий бозорларга рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқариш ва етказиб беришни йўлга қўйиш учун қулай муҳит яратишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясида бу борада замонавий ёндашув ҳамда тамойилларни ишлаб чиқиш, амалиётга жорий этиш, эркин иқтисодий зоналар, технопарклар ва кичик саноат зоналарини ташкил этиш, фаолият кўрсатаётган зоналарнинг самарадорлигини ошириш вазифалари белгиланган.

Шуни тан олиш лозимки, Ўзбекистоннинг жаҳон иқтисодиётида, глобал технологик маконда ўз ўрнини эгаллашида фақатгина ривожланишнинг тўғри стратегиясини белгилаб олиши ўта муҳимдир.

Бундай стратегия асосида фан ва технологияларнинг ривожланиш даражаси ётади. Уларни ривожлантириш ва улардан фойдаланиш даражаси Ўзбекистоннинг барқарор ривожланиши ва хавфсизлиги муаммоларини ҳал этишда асосий омиллардан бири бўлиб бормоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 21 сентябрдаги “2019-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегиясини амалга ошириш бўйича” ПФ-5544 сон Фармонида қайд этилганидек: “Жамият ва давлат ҳаётининг барча соҳалари шиддат билан ривожланаётгани ислохотларни мамлакатимиз-